

Sygn. akt I Ca 75/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący-Sędzia	SSO Adam Simoni
Sędzia:	SSO Barbara Chłędowska
Sędzia:	SSR del. do SO Witold Benicki (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Edyta Rak

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2013 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. L.

przeciwko B. B. (1) i J. N. (1)

o roszczenia z umowy pożyczki

na skutek apelacji powoda Z. L.

od wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie

z dnia 3 października 2012 r. sygn. akt I C 877/11

I. oddała apelację,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanych solidarnie kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa radcowskiego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I Ca 75/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 28 maja 2013 roku

Pozwem z dnia 4 listopada 2011 r. powód Z. L. wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych B. B. (1) i J. N. (1) kwoty 55 000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 kwietnia 2004 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wywodził, iż w dniu 8 listopada 2001 r. udzielił pozwanym pożyczki w kwocie 62 260,00 zł. Zgodnie z § 2 ww. umowy pozwani B. B. (1) i J. N. (1) zobowiązali się zwrócić solidarnie powodowi pożyczkę w kwocie 62 260,00 zł do dnia 8 maja 2002 r. Dalej podał, iż pozwani spłacili sześć rat pożyczki w kwocie po 1 210,00 zł (tj. kwotę 7 260 zł), a następnie do marca 2004 r. spłacali jedynie odsetki od kwoty 55 000,00 zł.

W odpowiedzi na pozew z dnia 23 stycznia 2012 roku pozwani wnieśli o oddalenia powództwa i zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwani wskazali na bezprzedmiotowość powództwa z uwagi na spłacenie pożyczki w całości. Podkreślili, iż powód udzielił im pożyczki w kwocie 62 260,00 zł. Pierwsza rata została wypłacona w dniu 7 listopada 2001 r. w kwocie 33 960,00 zł. Dodatkowo powód w dniu 9 listopada dopłacił kwotę 15 000,00 zł. Różnica w kwocie 13 300,00 została pozwanym wypłacona w gotówce. Dalej podnieśli, iż umowa pożyczki z dnia 8 listopada 2001 r. był w istocie zmianą umowy pożyczki z dnia 7 listopada 2011 r. polegającą na podwyższeniu kwoty udzielonej pożyczki do kwoty 62 260,00 zł. Ponadto w dniu 11 marca 2002 r. powód udzielił pozwanemu J. N. (1) kolejnej pożyczki w kwocie 20 000,00 zł, która również w całości została spłacona. Pozwani wskazali, iż żadna z umów pożyczki nie została parafowana przez pozwaną na pierwszej stronie i obecnie po 10 latach nie można stwierdzić, czy w rzeczywistości taka była treść umów jak przedstawione przez powoda.

Podnieśli również, iż udzielona przez powoda pożyczka miała zostać przeznaczona na zakup materiałów do prowadzonej przez pozwanego J. N. (1) i jego żony działalności gospodarczej.

Ponadto pozwana B. B. (1) podniosła, iż zawarte przez nią umowy pożyczki są bezwzględnie nieważne albowiem zaciągnięte przez nią zobowiązanie przekraczało zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym i wymagało zgody męża. Z kolei pozwany J. N. (1) podał, iż wykonywał dla powoda szereg prac konserwacyjnych i remontowych, zarówno w miejscu jego zamieszkania jak i jego Kancelarii, na które wystawiane były faktury VAT. Za powyższe prace pozwany nigdy nie otrzymał wynagrodzenia od powoda. Przed przystąpieniem, bowiem do świadczenia usług przez pozwanego J. N. (1) powód zaproponował, aby spłata zaciągniętej przez pozwanego pożyczki rozliczana była z należności pozwanego z tytułu wykonanych przez niego robót. Zatem zarówno powód jak i pozwany wyrazili wolę dokonywania kompensaty wynagrodzenia za wykonane przez pozwanego prace z wierzytelnością powoda z tytułu udzielonej pożyczki. Ponadto zarzucili, iż pozwani wpłacili na rzecz powoda kwotę 10 890,00 zł a nie jak wskazuje powód kwotę 7 260,00 zł – potwierdzenia przez powoda otrzymanych kwot na przedstawionej do pozwu umowie pożyczki nie potwierdzają się bowiem z potwierdzeniami na umowie z dnia 8 listopada 2001 r. Ostatecznie wskazał, iż dokonał potrącenia w kwocie 43 569,65 zł wynikającej z wystawianych i odebranych przez powoda faktur z wierzytelnością powoda i na skutek potrącenia zobowiązanie wygasło.

Ponadto pozwani podkreślili, iż dokonanie wpłaty kwoty 19 010,00 zł powinno być zaliczone, w myśl art. 451 § 3 k.p.c. na poczet długu najdawniej wymagalnego a zatem na poczet spłaty kapitału z tytułu udzielonej pożyczki. Żądanie spłaty odsetek jest również bezprzedmiotowej z uwagi na charakter potrącenia, które ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe.

W toku postępowania Sąd Rejonowy ustalił, iż w dniu 8 listopada 2001 r. została zawarta umowa pożyczki pomiędzy pożyczkodawcą Z. L., a pożyczkobiorcami: J. N. (1) i B. B. (2). Zgodnie z § 1 niniejszej umowy powód wydał pozwanym kwotę 62.260,00 zł tytułem pożyczki, a pozwani zobowiązali się zwrócić solidarnie powyższą kwotę w sześciu ratach do dnia 8 maja 2002 r. (§ 2).

W przypadku zalegania z płatnością którejkolwiek z rat w terminie, pożyczkobiorcy zobowiązali się zwrócić pożyczkodawcy całą pozostałą kwotę pożyczki jednorazowo (§ 3). Natomiast w przypadku braku zwrotu pożyczki zostaną naliczone ustawowe odsetki od dnia 9 listopada 2001 r.

W chwili zawierania przedmiotowej umowy pożyczki pozwana B. B. (1) pozostawała w związku małżeńskim z L. B. we wspólności majątkowej małżeńskiej, która ustała w wyniku śmierci L. B. w dniu 17 września 2002 roku. W roku 2001

B. B. uzyskała dochody w wysokości 28.071,00 zł a jej mąż w wysokości 16.119,00 zł czyli łączne uzyskane przez oboje małżonków kształtowały się w granicach około 44.190,00 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany J. N. (1) uiszczył do rąk powoda 28 rat z tytułu zawartej umowy pożyczki, na łączną kwotę 26 270,00 zł, a to:

w dniu 17.11.2001 r. kwotę 1210,00 zł;

w dniu 15.12.2001 r. kwotę 1210,00 zł;

w dniu 09.02.2002 r. kwotę 1210,00 zł;

w dniu 11.03.2002 r. kwotę 1210,00 zł;

w dniu 09.04.2002 r. kwotę 1210,00 zł;

w dniu 10.05.2002 r. kwotę 1210,00 zł;

w dniu 08.06.2002 r. kwotę 1210,00 zł;

w dniu 08.07.2002 r. kwotę 1190,00 zł;

w dniu 08.08.2002 r. kwotę 1210,00 zł;

w dniu 11.09.2002 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 21.10.2002 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 08.11.2002 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 08.12.2002 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 18.01.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 10.02.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 10.03.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 08.04.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 08.05.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 09.06.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 08.07.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 09.08.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 10.09.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 10.10.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 10.11.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 10.12.2003 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 10.01.2004 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 16.02.2004 r. kwotę 800,00 zł;

w dniu 16.03.2004 r. kwotę 800,00 zł.

W ocenie Sądu Rejonowego nie ulega również wątpliwości, iż strony umowy pożyczki z dnia 08.11.2001 r. na mocy porozumienia stron zgodnie przesunęły termin płatności poszczególnych rat. O powyższym wskazuje treść oświadczeń zawartych na umowie pożyczki na egzemplarzu pozwanego (k. 37/2), gdzie przy płatności przy pozycji 7 i 9 wskazano, iż kwotę 1.200,00 zł przekazano jako zapłatę odpowiednio za miesiąc czerwiec i sierpień, tj. po dniu 8 maja 2002 r., w którym to zgodnie z literalnym brzmieniem umowy z dnia 8 listopada 2001 r. powinna zastać zapłacona ostatnia rata. Sąd Rejonowy uznał, iż strony wskutek ustnych uzgodnień zmodyfikowały postanowienia zawartej pierwotnie umowy, co skutkowało przesunięciem terminów płatności poszczególnych rat.

Nadto Sąd Rejonowy ustalił, iż pozwany J. N. (1) w ramach prowadzonej przez żonę działalności gospodarczej – Zakład (...) wykonał dla powoda i jego żony szereg prac remontowych i wykonawczych w okresie od 21 października 2002 r. do 1 września 2004 r. na łączną kwotę 43 567,65 zł. Miejszem ich wykonania była kancelaria powoda, jego mieszkanie oraz zakład pozwanego. Z tytułu wykonanych prac pozwany wystawił cztery zaakceptowane przez powoda faktury, i jedną zaakceptowaną przez żonę powoda. Przed przystąpieniem do wykonania dzieła przez pozwanego powód zaproponował, aby spłata zaciągniętej przez pozwanego pożyczki rozliczana była z należności pozwanego z tytułu wykonanych przez niego robót.

W dniu 13 grudnia 2011 r. pozwany J. N. (1) złożył pisemne oświadczenie o potrąceniu wierzytelności przysługującej mu wobec powoda Z. L. z tytułu wykonanych wyżej prac (faktury nr (...)).

W dniu 27 stycznia 2004 r. została zawarta w formie aktu notarialnego umowa majątkowa małżeńska o wyłączeniu wspólności ustawowej pomiędzy małżonkami: powodem Z. L. i T. L..

Sąd Rejonowy ustalił, iż pozwani nie mieli wiedzy o zawarciu powyższej umowy przez powoda.

W dniu 22 października 2011 r. powód wezwał bezskutecznie pozwanych do uregulowania zaległości z tytułu zawartej umowy pożyczki w kwocie 55 000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny zaskarżonym wyrokiem z dnia 3 października 2012 roku Sąd Rejonowy w Rzeszowie oddalił powództwo i obciążył powoda kosztami procesu.

Uzasadniając rozstrzygnięcie w sprawie Sąd Rejonowy wskazał w pierwszej kolejności, że w ramach zawartej w oparciu o art. 720 § kc umowy pożyczki, pożyczkobiorcy J. N. (1) jak i B. B. (1) otrzymali od powoda kwotę 62 260,00 zł tytułem zawartej umowy pożyczki, natomiast pozwany J. N. (1) zwrócił powodowi w ratach kwotę pożyczki w łącznej wysokości 26.270,00 zł.

Dokonując analizy art. 77 § 1 kc i art. 74 § 1 kc Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, iż strony w istocie zmieniły postanowienia umowy w zakresie terminu płacenia rat. Powyższe implikuje zarazem, iż pozwani nie popadli w zwłokę wobec powoda, bowiem regulowali zobowiązania w sposób terminowy.

Sąd Rejonowy stwierdził również, iż nie jest trafny zarzut strony powodowej wskazującej, iż pozwani wyrazili zgodę na regulowanie zobowiązania w przedmiocie odsetek po dniu 8 maja 2002 r. Wniosek taki Sąd Rejonowy wywiódł z analizy art. 451 § 3 k.c., zgodnie, z którym w braku oświadczenia dłużnika lub wierzyciela spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych - na poczet najdawniej wymagalnego. Pozwany J. N. (1) wyraźnie takim zmianom umowy pożyczki zaprzeczył. W niniejszej sprawie natomiast powód przedstawił jedynie oświadczenie pozwanego z adnotacją „+ 800 zł odsetki za każdy miesiąc” i „1,45%” uczynione pod jego podpisem. Sąd Rejonowy poddał w wątpliwość, czy powyższe zapisy swoim oświadczeniem objął pozwany, jednak z uwagi na fakt, iż zmiany takiej umowy z całą pewnością nie zaakceptowała pozwana B. B. (1), należało uznać ją za niedopuszczalną. Wobec tego – rzekoma zmiana umowy w zakresie odsetek wskazana przez

powoda, gdyby nawet miała miejsce w formie ustnej, w ocenie Sądu Rejonowego nie została wykazana przez powoda w toku procesu.

Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, iż pozwany J. N. (1) skutecznie na zasadzie art. 498 § 1 kc dokonał potrącenia wierzytelności wynikającej z faktur zalegających w aktach z kwotą pożyczki pozostałą do zwrotu powodowi. Sąd Rejonowy stwierdził również, iż powyższe skutkuje wygaśnięciem roszczenia powoda z tytułu zawartej umowy pożyczki z uwagi na spełnienie w całości zobowiązania przez pozwanych. Przedmiotem umowy pożyczki była bowiem kwota 62 260,00 zł, natomiast pozwany J. N. (1) osobiście zapłacił kwotę 26 270,00 zł, oraz przedstawił do potrącenia kwotę 43 567,65 zł, co łącznie dało kwotę 69 876,65 zł.

W apelacji z dnia 16.11.2012 roku powód zaskarżył wyrok w całości zarzucając

1) rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art.:

art. 498 § 1 kc przez niewłaściwe zastosowanie, co polegało na bezzasadnym przyjęciu, iż pozwani byli uprawnieni do potrącenia względem powoda wierzytelności wynikających z faktur VAT nr (...),

art. 36 § 2 krio (w brzmieniu obowiązującym w dniu 8 listopada 2001 roku) przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, co polegało na bezzasadnym przyjęciu, że zawarcie przez pozwaną B. B. (1) przedmiotowej umowy pożyczki przekraczało zwykły zarząd jej majątkiem wspólnym.

2) rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art.:

art. 233 § 1 kpc przez dowolną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, czego skutkiem było:

bezzasadne przyjęcie, iż zeznania pozwanych B. B. (1) i J. N. (1) oraz jego żony polegają na prawdzie natomiast logiczne, spójne i konsekwentne zeznania powoda oraz świadka T. S. są niewiarygodne w zasadniczej części, podczas gdy z akt sprawy Sądu Rejonowego Wydziału I Cywilnego w Rzeszowie, sygn. akt: I C 33/12 w szczególności protokołu rozprawy z dnia 9 listopada 2012 roku - zeznań świadków T. L., M. P., A. G., M. P., K. W., K. P. i J. R. jednoznacznie wynika, iż pozwany J. N. (1) nie wykonał na rzecz powoda prac opisanych w przedłożonych przez wymienionego fakturach VAT nr (...),

bezzasadne przyjęcie, iż strony ustaliły, że wykonanie robót wynikających z w/w faktur VAT nr (...) będzie stanowić kompensatę wierzytelności powoda wynikającej z przedmiotowej umowy pożyczki,

bezzasadne przyjęcie, że pozwany J. N. (1) nie zaakceptował spłat według harmonogramu przedłożonego przez powoda, podczas gdy wpłaty przez pozwanego były dokonywane zgodnie z jego ustaleniami,

bezzasadne przyjęcie, że powód przez kilka lat nie domagał się zwrotu należności wynikających z przedmiotowej umowy pożyczki,

bezzasadne przyjęcie, iż pozwani nie popadli w zwłokę w rozumieniu art. 476 kc, za co powodowi byłyby należne odsetki ustawowe a później umowne z uwagi na okoliczność, że powód nie domagał się tego - co jest sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego.

W apelacji powód wniósł o:

zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie żądania pozwu w całości,

zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania w tym zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych za I i II instancję

ewentualnie

uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie przedmiotowej sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W apelacji powód wniósł również o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z akt sprawy Sądu Rejonowego Wydziału I Cywilnego w Rzeszowie, sygn. akt I C 33/12 w szczególności protokołu rozprawy z dnia 9 listopada 2012 roku - zeznań świadków T. L., M. P., A. G., M. P., K. W., K. P. i J. R. na okoliczność treści, z uwagi na okoliczność, iż mają bezpośredni wpływ na treść rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie a zostały złożone po wydaniu zaskarżonego wyroku.

W uzasadnieniu apelacji powód wywodził, iż błędnie Sąd Rejonowy przyjął, iż zawarta z powodem umowa pożyczki z dnia 8 listopada 2001 roku przekraczała zakres zwykłego zarządu i do jej ważności wymagana jest zgoda męża B. B. (1).

Powód zaprzeczył, aby pozwany J. N. (1) w ramach prowadzonej przez żonę działalności gospodarczej - Zakład (...) wykonał na rzecz powoda szereg prac zleconych prac remontowych i konserwacyjnych w okresie od 21 października 2002 r. do 1 września 2004 roku na łączną wartość 43.567,65 zł albowiem okoliczności te nie znajdują odzwierciedlenia w rzeczywistości. Potwierdzeniem tego są spójne, logiczne i konsekwentne zeznania świadków T. L., M. P., A. G., M. P., K. W., K. P. i J. R. złożone przed Sądem Rejonowego Wydziału I Cywilnego w Rzeszowie, sygn. akt I C 33/12 z dnia 9 listopada 2012 roku, które zostały złożone po wydaniu zaskarżonego wyroku. Zdaniem powoda zasadne jest, więc w toku postępowania apelacyjnego dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z akt sprawy Sądu Rejonowego Wydziału I Cywilnego w Rzeszowie, sygn. akt I C 33/12 w szczególności protokołu rozprawy z dnia 9 listopada 2012 roku - zeznań świadków T. L., M. P., A. G., M. P., K. W., K. P. i J. R. na okoliczność ustalenia, iż prace wymienione w przedstawionych przez pozwanego J. N. (1) do potrącenia fakturach Vat nr (...) faktycznie nie zostały wykonane a poza tym na okoliczność ustalenia, iż pozwany również w tamtym postępowaniu przedstawił w/w faktury do potrącenia. Powód stwierdził również, iż nie kwestionuje, że podpisał w/w faktury jednak przedwcześnie. Jest prawdą, że powód zlecił wykonanie wskazanych w załączonych do odpowiedzi na pozew fakturach VAT prac jednak należy podkreślić, że nie zostały one w ogóle wykonane i nie zaksięgowane.

Zdaniem powoda za sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego należy uznać ustalenie przez Sąd, że powód udzielił pozwanym pożyczki bez jakiegokolwiek rekompensaty w postaci odsetek za uchybienie, wskazanemu w umowie ostatecznemu terminowi spłaty przedmiotowej pożyczki. W szczególności mając na względzie, iż strony w pierwotnej umowie zastrzegły odsetki w wysokości ustawowej.

W związku z okolicznością, iż roszczenie powoda o zwrot pożyczki było już wymagalne zaczął on zaliczać, kolejne wpłacane przez pozwanych na jego rzecz, należności na poczet odsetek od pozostałej do spłaty kwoty 55.000 zł o czym poinformował pozwanych oraz co znajduje potwierdzenie w załączonych do przedmiotowej umowy pokwitowaniach.

Strony ustaliły wysokość odsetek na 2.2 % w skali miesiąca, co w odniesieniu do kwoty 55.000 zł dało odsetki w kwocie 1.210 zł miesięcznie, które pozwani w takiej wysokości uiszcili jedynie w dniach 8.06.2002r. oraz 08.08.2002 r. gdyż w dniu 08.07.2002r. wpłacono kwotę 1.190 zł.

W związku z prośbą pozwanych, po dokonaniu wpłaty z dnia 08.08.2002 r. powód zmniejszył wysokość odsetek do 1.45 % (co daje 797,5 zł w skali miesiąca) i strony ustaliły, że odsetki za każdy następny miesiąc będą wynosić 800 zł, co zostało zatwierdzone własnoręcznym podpisem powoda i J. N. (2).

Od dnia 11.09.2002 r. do dnia 16.02.2004r. pozwani dokonali 18 wpłat w wysokości 800 zł natomiast w dniu 16.03.2004 r. miała miejsce ostatnia wpłata w kwocie 1.000 zł.

Natomiast, co do kwestii zasad zaliczania dokonywanych przez dłużnika wpłat nie można pominąć faktu, że J. N. (2) nie złożył żadnego oświadczenia potwierdzającego, że dokonane przez niego wpłaty należałoby zaliczyć na poczet należności głównej. Natomiast wierzyciel poinformował o sposobie zaliczania wpłat na poczet odsetek, co wynika również ze złożonych przez niego pokwitowań załączonych z umową pożyczki.

Powód w apelacji stwierdził również, iż faktem notoryjnym jest, że osoby prowadzące działalność gospodarczą wykazują znacznie niższy dochód niż faktycznie osiągają. Tego rodzaju teza znajduje potwierdzenie w licznych

orzecznictwie Sadu Najwyższego, które dotyka tej kwestii. Dlatego ocena faktycznej sytuacji majątkowej pozwanej B. B. (1) powinna się opierać o jej możliwości zarobkowe a należy zważyć, że w chwili zawierania w/w pożyczek prowadziła ona biuro rachunkowo - podatkowe, które obsługiwało ok. 100 podmiotów w tym powoda, co mając na uwadze zasady doświadczenia życiowego pozwala przyjąć, iż wykazany przez pozwaną dochód jest znacznie zaniżony. Poza tym nie można pominąć okoliczności, iż w w/w czasie była ona właścicielką kilku innych nieruchomości niż wskazany dom.

Gdyby przedmiotowa pożyczka była przeznaczona wyłącznie na użytek J. N. (2) mając na uwadze zasady doświadczenia życiowego to była by ona jej poręczycielem a nie stroną, czyli pożyczkobiorcą.

Poza tym z treści przedmiotowej umowy wynikało, iż znajduje się ona w bardzo dobrej sytuacji finansowej.

Dalej powód w apelacji wywodził, iż zarówno względem małżonków, którzy nie powinni być nadmiernie ograniczani w dysponowaniu osiąganymi przez siebie zarobkami i innymi dochodami, jak i względem bezpieczeństwa obrotu przemawiają za stosunkowo szerokim pojmowaniem zakresu czynności zwykłego zarządu, a w konsekwencji za traktowaniem, jako przekraczające ten zakres tylko takich czynności, które z punktu widzenia społeczno gospodarczego mają najbardziej doniosłe znaczenie.

Zaciąganie zobowiązań kwalifikuje się najczęściej, jako czynności zwykłego zarządu chyba, że chodzi o zobowiązanie niewspółmiernie wysokie w stosunku do wartości majątku wspólnego, mogące w istotnym stopniu podważyć sytuację ekonomiczną małżonków i związane z tym podstawy bytu założonej przez nią

rodziny.

Nie powinno budzić wątpliwości, iż zawarte przez pozwaną umowy pożyczki nie przekraczały zakresu zwykłego zarządu majątkiem wspólnym, dlatego nie można ich uznać za nieważne. Poza tym nawet przy przyjęciu, że byłoby tak pozwana stałaby się bezpodstawnie wzbogacona i zobowiązana do zwrotu pobranej kwoty oraz dodatkowo ciążyłaby na niej odpowiedzialność odszkodowawcza.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Rozpoznając sprawę w granicach apelacji należy stwierdzić, iż jest ona bezzasadna, zaskarżony wyrok odpowiada prawu, a Sąd Okręgowy akceptuje i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne i ocenę dowodów dokonane przez Sąd I instancji oraz zapatrywania prawne będące podstawą rozstrzygnięcia.

W tych okolicznościach, zgodnie z utrwalonym w tym zakresie orzecznictwem, Sąd Okręgowy zauważa, iż nie jest obowiązany w tej części powtarzać prawidłowo dokonanych przez Sąd I instancji ustaleń i prawnej oceny. Należy podkreślić, iż Sąd Rejonowy przedstawił zastosowany sposób oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, opierając się na logicznym rozumowaniu, a ocena ta zasługuje na jednoznaczną aprobatę. Podkreślenia wymaga przy tym, że przedstawienie przez stronę niezadowoloną z zaskarżonego rozstrzygnięcia własnej wersji stanu faktycznego i własnej oceny dowodów – odmiennych od ustaleń dokonanych lub zaakceptowanych przez Sąd orzekający merytorycznie – nie prowadzi do naruszenia przez Sąd zasady swobodnej oceny dowodów wynikającej z treści art. 233 § 1 kpc (vide: m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.01.2010r. II UK 154/09, wyrok Sądu Najwyższego z 9.12.2009r., IV CSK 290/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 9.07.2008r. I ACa 432/08).

Na wstępie należy stwierdzić, iż Sąd Rejonowy zasadnie przyjął, iż zgodnie z dyspozycją art. 6 kc ciężar dowodu spoczywa na osobie, która z danego faktu wywodzi skutki prawne. Oznacza to, że ciężar udowodnienia spoczywa na stronie, która przytacza twierdzenie o istnieniu danego faktu.

Należy podkreślić, iż reforma kodeksu postępowania cywilnego dokonana ustawą z dnia 1 marca 1996 r. w istotny sposób przywróciła należne miejsce zasadzie kontradiktoryjności w procesie cywilnym. Art. 232 kpc stanowi, że strony są obowiązane wskazać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd może dopuścić dowód niewskazany przez strony.

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 17.12.1996 roku, sygn. akt I CKU 45/96, publ. OSNC 1997, nr 5 – 6, poz. 76 wyraził pogląd, że do sądu nie należy zarządzanie dochodzeń mających na celu uzupełnienie i wyjaśnienie twierdzeń stron oraz wykrycie środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też rzeczą sądu nie jest przeprowadzanie z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach, a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne.

Ponadto należy stwierdzić, iż działalność sądu z urzędu powinna być podejmowana tylko w uzasadnionych wypadkach, gdy sąd nabierze przekonania, że strony prowadzą proces fikcyjny oraz gdy w procesie wystąpi strona nieporadna, działająca bez adwokata lub radcy prawnego.

Sąd Rejonowy w oparciu o przeprowadzone dowody ustalił, iż w roku 2001 B. B. (1) uzyskała dochody w wysokości 28.071,00 zł a jej mąż w wysokości 16.119,00 zł czyli łączne roczne dochody uzyskane przez oboje małżonków kształtowały się w granicach około 44.190,00 zł. Natomiast przedmiotem umowy była kwota 62.260,00 zł, która wg. postanowień umowy miała być zwrócona w czasie ok. pół roku. Zasadne, więc jest twierdzenie, iż czynność pozwanej polegająca na zawarciu przedmiotowej umowy pożyczki przekraczała zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym.

Obowiązkiem powoda było przedstawienie w zakreślonym przez Sąd I instancji terminie, dowodów za pomocą, których mógłby wykazać, że sytuacja majątkowa pozwanej w chwili zawierania umowy była inna. Zdaniem Sądu Okręgowego twierdzenia powoda, że osoby prowadzące działalność gospodarczą wykazują znacznie niższy dochód niż faktycznie osiągają jest zupełnie nieuprawnione, podważające w sposób generalny uczciwość osób prowadzących działalność gospodarczą, a nadto jest oczywiste, że nie mogą stanowić podstawy do oparcia na nich ustaleń faktycznych.

Zgodnie z art. 36 § 2 kro w brzmieniu obowiązującym na dzień zawarcia przedmiotowej umowy każdy z małżonków może wykonywać samodzielnie zarząd majątkiem wspólnym. Do dokonania czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu potrzebna jest zgoda drugiego małżonka wyrażona w formie wymaganej dla danej czynności prawnej.

Kwalifikacja czynności zarządu majątkiem wspólnym, co do tego, czy jest to czynność zwykłego zarządu, czy też przekracza zakres tego zarządu, zależy od szeregu okoliczności. Jedną z takich okoliczności, dotyczących czynności polegającej na zaciągnięciu zobowiązania, jest rozmiar tego zobowiązania. O rozmiarze zobowiązania świadczy przy tym nie tylko obiektywnie określona jego wysokość, ale jego wysokość w porównaniu do m. in dochodów uzyskiwanych przez małżonków. Nie ulega wątpliwości, iż kwota pożyczki znacznie przekraczała łączny roczny dochód pozwanej B. B. (1) i jej męża, (która winna była być zwrócona w okresie pół roku), dlatego też zawarcie umowy przez pozwaną należy zakwalifikować, jako czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu tym bardziej, że jak wynika z postępowania dowodowego cała kwota pożyczki została przekazana na działalność gospodarczą żony pozwanego J. N. (1). Z tego też względu nie można mówić o odpowiedzialności pozwanej z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia.

Również nieuzasadniony jest zarzut apelacji, w części dotyczącej naruszenia przez Sąd I instancji dyspozycji art. 498 § 1 k.c.

Tak jak to Sąd Rejonowy stwierdził, prawna instytucja potrącenia, należy do kategorii zdarzeń powodujących wygaśnięcie zobowiązania. Polega ona na wzajemnym umorzeniu jednorodnych wierzytelności, jakie dwie osoby mają jednocześnie względem siebie. Wierzytelności będące przedmiotem potrącenia poddane zostają działaniu rachunkowemu, którego rezultatem jest wzajemne zniesienie tych wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej (por. wyrok SN z 6 września 1983 r., IV CR 260/83, OSNC 1984, nr 4, poz. 59). Zgodnie z treścią wyżej powołanego przepisu każdy podmiot prawa cywilnego może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności innego podmiotu, gdy spełnione są łącznie następujące przesłanki pozytywne: 1) dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami (wzajemność wierzytelności); 2) przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku (jednorodność wierzytelności); 3) obie wierzytelności są wymagalne

(wymagalność roszczeń); 4) obie wierzytelności mogą być dochodzone przed sądem lub innym organem państwowym (zaskarżalność wierzytelności).

W apelacji powód zarzucił, iż zalegające w aktach i podpisane przez niego faktury nie mogą stanowić dowodu łączącej powoda i pozwanego J. N. (1) umów o dzieło, gdyż objęte tymi fakturami czy to prace czy meble nigdy nie zostały wykonane przez tego pozwanego.

Należy wskazać, iż większość umów cywilnoprawnych, niezależnie od wartości, nie wymaga formy pisemnej. Faktura VAT stanowi, więc nierzadko jedyny dokument potwierdzający fakt zawarcia umowy i niektóre jej elementy, w tym przedmiot, cenę oraz termin płatności.

Faktura VAT jest dokumentem księgowym, rozliczeniowym dla celów podatkowych, ale też jednym z dowodów źródłowych, stwierdzających dokonanie danej operacji gospodarczej. Podkreśla się, że wystawienie faktury, następnie przyjęcie przez kontrahenta, zaksięgowanie bez żadnych korekt i zastrzeżeń daje podstawę do domniemania, że dokonywane w ewidencji księgowej zapisy są odzwierciedleniem rzeczywistego stanu, zgodnie z rzeczywistym przebiegiem zafakturowanej operacji gospodarczej.

Tak jak to wcześniej Sąd Okręgowy wskazał, to na powodzie ciążył obowiązek wykazania, że prace czy meble objęte fakturami nie zostały wykonane lub że faktury nie zostały zaksięgowane.

Na rozprawie w dniu 27 stycznia 2012 roku Sąd Rejonowy określił stronom ostateczny termin 14 dni do składania wniosków dowodowych pod rygorem ich późniejszego pominięcia. Zasadnie, więc Sąd ten zgłoszony na rozprawie w dniu 27 stycznia 2012 roku – już po przeprowadzeniu dowodu z przesłuchania stron – wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków M. P., S. T., T. L., A. S. na okoliczność, że żadnych robót pozwany ani jego żona nie wykonywali ani w jego lokalu mieszkalnym, budynku mieszkalnym ani budynku gdzie mieści się kancelaria oddalił. Zasadnie Sąd Rejonowy uznał wniosek za spóźniony, bowiem okoliczność wykonania powyższych prac wraz z przedłożonymi fakturami była znana stronie powodowej praktycznie od początku (okoliczność podniesiona w odpowiedzi na pozew). Należy również podkreślić, iż powód w związku z oddaleniem tego wniosku nie wniósł do protokołu zastrzeżenia w trybie art. 162 kpc.

Dlatego też Sąd Okręgowy oddalił ten sam wniosek dowodowy zgłoszony przez powoda w apelacji.

Należy również podkreślić, iż określona wierzytelność może być potrącona tylko jeden raz, oznacza to, iż w oparciu o niniejszy prawomocny wyrok powód będzie mógł w sprawie I C 33/12 Sądu Rejonowego w Rzeszowie zapobiec ewentualnemu dokonaniu przez pozwanych ponownego potrącenia kwot objętymi fakturami z kwotą pożyczki zawartej w dniu 7 listopada 2001 roku, zdaniem Sądu nawet w postępowaniu apelacyjnym.

W przedmiocie naruszenia przez Sąd Rejonowy w Rzeszowie dyspozycji art. 233 § 1 kpc należy stwierdzić, że powód nie może zarzutu swojego opierać na dowodach nieprzeprowadzonych w niniejszej sprawie i powoływać się na akta sprawy I C 33/12 będącej w toku czy na dowód z zeznań świadków przeprowadzony w tamtej sprawie albowiem narusza to zasadę bezpośredniości (art. 323 kpc).

Wynika to z faktu, iż w postępowaniu cywilnym obowiązuje zasada bezpośredniości zgodnie, z którą postępowanie dowodowe powinno odbywać się przed sądem orzekającym. Bezpośredni kontakt sądu orzekającego z dowodami pozwala na pełniejszą ich ocenę i poczynienie spostrzeżeń, które mogą być przydatne przy ocenie tych dowodów.

Jest to szczególnie istotne przy dowodach z zeznań świadków. Ważne jest, bowiem nie tylko, co świadkowie zeznają, ale także - w jaki sposób to robią.

Dopuszczenie się obrazy art. 233 § 1 k.p.c. przez sąd może polegać albo na przekroczeniu granic swobody oceny wyznaczonej logiką, doświadczeniem, zasadami nauki albo też na niedokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważenia sprawy.

Jednak dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. - sformułowanego przez powoda reprezentowanego przez fachowego pełnomocnika nie jest wystarczającym stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych z pominięciem wskazania wpływu stwierdzonego uchybienia na wynik sprawy.

W apelacji powód wskazuje naruszenie przez Sąd I instancji art. 233 § 1 kpc poprzez bezzasadne przyjęcie, że powód przez kilka lat nie domagał się zwrotu należności wynikającej z przedmiotowej umowy pożyczki. Pomijając fakt, iż okoliczność ta nie ma jakiegokolwiek znaczenia dla przedmiotowego rozstrzygnięcia to należy podkreśli, iż nie została udowodniona przez powoda.

W uzasadnieniu apelacji powód wskazuje, iż sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego należy uznać ustalenie przez Sąd, że powód udzielił pozwanym pożyczki bez jakiegokolwiek rekompensaty w postaci odsetek za uchybienie. Jednak jak wynika z umowy zawartej w dniu 11 marca 2003 roku pomiędzy powodem a pozwanym J. N. (1) (k. 15) powód pożyczył na mocy tej umowy pozwanemu kwotę 20.000 zł bez jakiegokolwiek „rekompensaty” w postaci odsetek, co oznacza, iż brak zastrzeżenia odsetek nie było atypowe w stosunkach finansowych między stronami.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na zasadzie art. 385 kpc

O kosztach postępowania Sąd orzekł na zasadzie art. 98 kpc.